

מחנכים יקרים

"ובשנה השביעית... שנת שבתון, יהיה לארץ: והיתה שבת הארץ לכם, לאכלה--לך, ולעבדך ולאמתך; ולשכירך, ולתושבך, הגרים, עמך. ולבהמתך-- ולחיה, אשר בארצך: תהיה כל-תבואתה, לאכל" (ויקרא, כ"ה 5-7).

בשנת שמיטה, החלה אחת לשבע שנים, מצווה האדם לשבות מעיבוד הקרקע ולתת לה מנוחה.

מצוות השמיטה עוסקת, בין יתר טעמיה החברתיים והרוחניים, ביחס שבין האדם לאדמה. הציווי להקפיד על מנוחת האדמה, לשמור עליה ולהפקיר את התוצרת אשר לא נוצלה על ידי בעל הקרקע לעניים ולחיית השדה, מתייחס גם לשיקום המערכת האקולוגית, לשיפור האדמה ולטיובה ובראש ובראשונה, לפיתוח יחס של כבוד מצד האדם לאדמה המקיימת אותו.

כל אלה עולים בקנה אחד עם עקרונות הליבה של קק"ל, המוסד הלאומי של הציונות המעשית, מי שמוביל את תחום הציונות האקולוגית והפיתוח הבר-קיימא בארץ, שעל פיהם יש לשמר את משאבי הטבע, תוך התחשבות בצורכי האדם.

שנת השמיטה מהווה הזדמנות חינוכית לעסוק בפרי הארץ, המחולק לבני האדם והנתון בידיהם, במובן הרחב של המושג – הקרקע, המים, הטבע והיער בישראל וברחבי העולם. כל אלה נתונים לנו, בני האדם, כפיקדון, שבו אנו משתמשים ואותו אנו מנצלים לצרכינו.

שנת השמיטה מחייבת אותנו, אחת לשבע שנים, לעצור לרגע, להרפות, לעמוד מחוץ למרוץ ולתת לטבע אפשרות של שנת מנוחה ושיקום. בשנה זו אנו מוקירים תודה לטבע על ה"פירות" שמהם אנחנו נהנים ומאפשרים לו להתקיים ללא התערבות או פעולה מצדנו.

ברגע שאנו מכנים מבט, פירות הארץ ניכרים בכל פינה ובכל מפעלי קק"ל:

הפירות הירוקים – היערות, הפארקים והריאות הירוקות, שקק"ל נוטעת ומפתחת בכל רחבי הארץ, מצפון עד דרום, מהים עד המדבר.

הפירות הכחולים – הנחלים המשוקמים, מאגרי המים, הלימנים בנגב, אשר אוספים כל טיפת מים ומשיבים אותה לאדמה ולאדם.

הפירות החומים – שדות חקלאיים, יישובים, דרכים, המחקר והפיתוח החקלאי, השבילים ושבילי האופניים החוצים את הארץ לאורכה ולרוחבה, מתוך תועלת לאדם ותוך התחשבות באדמה.

כגוף האקולוגי הגדול בישראל, קק"ל פועלת על פי עקרונות של פיתוח בר-קיימא, המשמר את פירותיה של הארץ עבור הדורות הבאים, תוך התחשבות בצורכי האדם: בניית מאגרי מים, סלילת דרכים, הקמת יישובים ופיתוח מפעל הייעור הם רק אחדים מהתחומים שבהם קק"ל מקפידה שלא לדרוש מהארץ יותר מכפי שהיא יכולה להעניק, לשמר את משאביה מתוך מבט ציוני קדימה, אל עתיד העם והארץ.

מהי שנת שמיטה?

משמעותה של המילה "שמיטה" היא עזיבה, נטישה, שביתה.

ביהדות – שמיטה הוא כינוייה של השנה השביעית במחזור בן שבע שנים.

בראש ובראשונה, מצוות השמיטה היא מצווה חקלאית, אשר לה ארבעה רכיבים:

1. **שמיטת הארץ** – הפסקת עבודת האדמה למשך שנה;
2. **שמיטת הפירות** – הפקרת תנובת השדות והמטעים;
3. **שמיטת כספים** – ויתור על חובותיהם של לווים;
4. **קדושת הפירות** – איסור על מסחר בפירות שהבשילו בשנת השמיטה.

בשנת שמיטה אסורה כל יוזמה פעילה של עובד האדמה כלפי חלקתו:

"שש שנים תזרע שדך, ושש שנים תזמר כרמך; ואספף, את-תבואתה: ובשנה השביעית, שבת שבתון יהיה לארץ--שבת, לה': שדך לא תזרע, וכרמך לא תזמר" (ויקרא, כ"ה, 3-5).

המלאכות החקלאיות האסורות בשנת שמיטה כוללות כל התערבות מלאכותית של האדם בהתפתחות הטבעית של גידולי הארץ. מלאכות מותרות הן רק אלה השומרות על המצב הקיים של הצמח ומונעות ממנו מוות או מחלה.

משמעותה של השמיטה

- **צדק סוציאלי:** חלוקה מחדש של תוצרת האדמה "ואכלו אביוני עמך" – כאשר יש תנובת שדה ופרי כולם מוזמנים לאכול. כך מתרגלים האנשים למידת החסד, הרחמים וערך הנתינה לזולת. שמיטת חובות היא הצד הכלכלי של המצווה.
- **צדק אקולוגי:** מתן מנוחה לאדמה והזדמנות להתחדשות של משאבי הטבע. במובן המעשי, המנוחה אכן מאפשרת לאדמה להשתקם וכתוצאה מכך חל שיפור בפוריות האדמה.
- **הכוונה רוחנית לחקלאים:** במהלכה הם יכולים לשמוט את העיסוק השוחק והיומיומי בשדה וביבול ולהתרכז בעשייה רוחנית.

שנת שמיטה בקק"ל

שני עקרונות יסודיים בפעילותה של קק"ל מחברים אותה באופן ערכי ומהותי לרעיונות שבבסיס מצוות השמיטה:

• **עקרון השוויון:** כנאמר במגילת העצמאות – קק"ל שוקדת על פיתוח וטיפוח הארץ לרווחת כלל תושביה. מפעל הייעור, פיתוח פארקים, הנגשת יערות וטיפוח משאבי הטבע מתבצעים בעבור כולם, ללא הבדל בין אדם לאדם.

• **עקרון השיקום האקולוגי ומנוחת האדמה:** עשייתה של קק"ל מלווה תמיד בחשיבה ובהקפדה על שמירת משאבי הטבע ועל איזון בין מעורבות האדם לבין הסביבה הטבעית. בדרך זו, משאבי הטבע יישארו ברי-קיימא וזמינים גם עבור הדורות הבאים.

מה בין שמיטה לפעילות קק"ל?

- בשנת השמיטה לא מתקיימים אירועי הנטיעות הרגילים, לא מחולקים שתילים ולא נערכים טקסי נטיעות. במקומם עורכת קק"ל פעילות חינוכית מותאמת, הכוללת סדרי ט"ו בשבט מיוחדים, סיורי שמיטה ופעילויות הכוללות עבודה תורמת לשימור היערות וקיומם.
- ניתן לטעת עץ וירטואלי באתר "הקלק וטע". בתום שנת השמיטה, קק"ל תיטע עץ זה באחד היערות ברחבי הארץ.
- אגף הייעור של קק"ל נוהג בהתאם לכללים ההלכתיים המקובלים בשנת שמיטה ומלווה על ידי הרב אלי שלב.
- עבודות לשימור ולקיום היערות הקיימים, כולל טיפול במזיקים ובמחלות, מניעה והקטנת סכנת השרפות, מתבצעות בתיאום מלא עם הרבנות הראשית.
- העתקת אילנות לצורך הצלתם (פינוי עצים ממקומות שבהם מתבצעות עבודות בינוי, פיתוח, סלילה ובטיחות, שאינן יכולות להידחות) מתקיימת באישור הרבנות.
- במשתלות קק"ל מתבצעת זריעה והעתקה במצעים מיוחדים, מנותקים מהקרקע וללא אדמה. מתבצעות עבודות לחציצה בין הקרקע לבין מגשי ושולחנות ההנבטה וההשרשה באמצעות יציקות בטון ויריעות מיוחדות. רשת הצללה סמיכה נפרסת מעל השתילים.
- מסיק זיתים בשטחי קק"ל מתבצע על פי כללי "אוצר בית דין". משפחות מוזמנות למסיק עצמי, המלווה בהסבר על קדושת פירות שביעית.

פרי הארץ - אדם ואדמה – הנחיות למפעיל

סוג הפעילות: מצגת פעילה

משך הפעילות: כ-30 דקות

מטרות

- היכרות עם מצוות השמיטה, מובאות ומקורות הקשורים בה.
- היכרות עם קק"ל ועם תחומי פעילותה.
- הבנת הקשר שבין מפעלי קק"ל ומצוות השמיטה.
- הנאה והנעה לפעולה ולמעורבות אישית.

מיקום: בכיתה מתוקשבת

עזרים

- מחשב ומסך
- מקרן
- רמקולים

ציוד והכנות: מומלץ להכיר את המצגת ואת החומרים המשולבים בה, בטרם הפעילות.

הנחיות, הפעלה והתקנה

- אם מערכת האבטחה על המחשב מונעת מהמצגת להיפתח באופן אוטומטי, יש להיכנס לתיקיית התקליטור ולפתוח את הקובץ הנקרא **adama.exe**.
- המצגת בנויה כך, שתיפרש באופן אוטומטי ותמלא את מסך התצוגה והיא מותאמת לרזולוציית תצוגת מסך של 768/1024 פיקסלים ומעלה.
- אם התמונה נחתכת יש להקליק על המקש הימני בעכבר המחשב ולבחור באופציה **show all**.
- במקרה של העתקת המצגת להתקן נשלף או לתיקיות המחשב יש להקפיד למקם את הקובץ **adama.exe** יחד עם תיקיית המדיה הצמודה אליו.
- כדי לצאת מהמצגת המוקרנת במצב של מסך מלא -יש ללחוץ על מקש **ESC** במקלדת.
- המצגת מתאימה להפעלה במערכת **Windows** בלבד.

השליטה במצגת

- על סרגל השליטה התחתון של חלק מהשקופיות מצויים כפתורים המפעילים סרטונים. כדי להקל על המנחה, משך הזמן של הסרטון כתוב על הכפתור. המנחה מוזמן לבחור (בתכנון מראש או תוך כדי המצגת) אילו כפתורים לפתוח ועל אילו לדלג. בתוך כל סרטון מצויים כפתורי שליטה, המאפשרים קביעת עצמת הקול, חזרה לאחור או קפיצה לסיום, וכן חזרה לרצף המצגת.

מצגת נופי א"י
12:54 ד'

ארץ זבת חלב
3:52 ד'

- מכל נקודה במצגת ניתן לקפוץ לשקופית הסיום (אם מסתיים זמן הפעילות, למשל) או לחזור חזרה לתחילת המצגת.

לסוף המצגת

לתחילת המצגת

הנחיות למפעיל

- שקופית 1:** מקריאים את הפסוק ומבקשים מהתלמידים להסביר את משמעותו. שואלים את התלמידים: מי אוהב את השבת? למה היא חשובה לנו? ממה נובע הצורך ב"שבת לאדמה"?
- שקופית 2:** מקריאים את תוכן השקופית. מזמינים את התלמידים לספר מה משמעותה של השבת עבורם ומה הם נוהגים לעשות בשבת.
- שקופית 3:** מזמינים שלושה תלמידים להקריא את משמעות השמיטה ולהסביר.
- שקופית 4:** מקריאים את תוכן השקופית.
- שקופית 5:** שרים יחד עם התלמידים את השיר "ארץ זבת חלב ודבש" ומקרינים את מצגת נופי א", המציגה את השינוי הנופי המרשים שחל בישראל במשך מאה השנים האחרונות, מאז תחילתו של מפעל הייעור.
- שקופית 6:** שואלים את התלמידים מה מסמל כל צבע מצבעי הסמל של קק"ל; מרחיבים על פעילות קק"ל ועל פירות הארץ; מדגישים את נושא הזמינות והנגישות של מפעלי קק"ל לכולם, ברוח ערכי השמיטה. מקרינים את סרטוני חום, כחול וירוק.
- שקופית 7:** מקריאים את תוכן השקופית ומזמינים את התלמידים לספר על חוויות מטיוליהם ביערות קק"ל.
- שקופית 8:** חוזרים ומזכירים את משמעות השמיטה. שואלים: איזו משמעות נוספת קשורה לתחום שאליו שייכים בעצם כל מפעלי קק"ל השונים?
- שקופית 9:** שואלים את התלמידים: "מדוע חשוב להקדיש זמן לשיקום לאדמה?"
- שקופית 10:** מקרינים את הסרטון המדגים את פעילות קק"ל בחום, בכחול ובירוק לשיקום המערכת האקולוגית.
- שקופית 11:** מסבירים את המושג "פיתוח בר-קיימא".
- שקופית 12:** מקריאים את תוכן השקופית.
- שקופית 13:** מקריאים את תוכן השקופית ומזמינים את התלמידים להציע פעילויות, שכל אחד מהם יכול לנקוט על מנת להפחית את הפגיעה שלו בסביבה ולהגדיל את אפשרות שיקומה. ניתן להרחיב ולהסביר את המושג "טביעת רגל אקולוגית" ואף למלא שאלוני טביעת רגל אקולוגית עם התלמידים.
- שקופית 14:** מקריאים את הפסוק ומזמינים את התלמידים להעלות רעיונות ל"שמיטה בכיתה" – איזו פעילות ציונית-אקולוגית הכיתה יכולה לבצע כקבוצה לכבוד שנת השמיטה.
- שקופית 15:** סיום.